

Systematic Review of Psychological Interventions for Reducing Parent-Adolescent Conflicts in Iranian Families (2006-2024)

Mohammad Sanagoie-zadeh¹

1. Assistant Professor, Family Studies Department, Research Institute for Islamic Sciences and Culture.

m.sanagouezadeh@isca.ac.ir

Received: 2025/11/02; Accepted 2026/01/21

Extended Abstract

Introduction and Objectives: Adolescence is a life stage characterized by numerous changes, which are culturally dependent. Western cultures typically define adolescence by autonomy, separation from the family, individual self-actualization, and the development of personhood (Buchanan et al., 2023; Cott, 2018). In contrast, the Iranian family views this period as the age of religious responsibility, or in Islamic terms, the age of “tak-lif” (obligation), where adolescents are expected to adhere to Islamic and religious values (Helli, 1408 AH). The Iranian family believes that an adolescent’s independence should not impede family solidarity and cohesion. Furthermore, adolescents’ social interactions with peers and their engagement with social groups and networks should align with social norms within the framework of family values (Valizadeh, Zamanzadeh, Rasouli, & Farshi, 2018).

The emergence of various biological, psychological, social, and cultural changes in adolescents, on one hand, and the cultural and value-based expectations of Iranian families, on the other, create numerous and diverse conflicts between parents and Iranian adolescents. This issue is so significant that researchers consider parent-adolescent conflict to

be the most critical challenge facing families with adolescent children (Mokhtarnia, Mohammadi, Panaghi, & Cheraghi, 1400). Various studies in Iran have investigated the impact of different interventions aimed at resolving parent-adolescent issues. Each of these psychological interventions is designed and developed based on specific assumptions, theoretical foundations, and the religious and indigenous culture of families. The present study aims to conduct a systematic review to identify and present the types of psychological interventions implemented in Iran between 2006 and 2024 focused on reducing parent-adolescent conflicts, making them available to psychologists and counselors.

Method: This study is descriptive in nature and, in terms of its execution, is a systematic review. The study population comprises all articles published in reputable domestic and international journals relevant to the research topic. The participants in these studies were residents of Iran, and the publications span the period from 1385 to 1403 SH (2006 to 2024 CE). To identify relevant articles, extensive searches were conducted in domestic databases (Scientific Information Database of Jihad Daneshgahi (SID), Country Publications Information Database (Magiran), Humanities Portal) and international databases (Google Scholar, PubMed). Specific inclusion and exclusion criteria were applied to select articles relevant to the research. After reviewing keywords such as conflict, parents, adolescent, parent-child, son, daughter, father, mother, and their combinations using the “AND” operator in the advanced search sections of the databases, 413 titles were retrieved. Following several screening stages, duplicate and irrelevant articles, as well as those that did not meet the inclusion and exclusion criteria or lacked satisfactory quality assessment according to the checklists on the Critical Appraisal Skills Programme (CASP) website, were excluded. Ultimately, 36 articles were included in the analysis. After evaluating the studies, the findings of each study were entered into an information form as data collection tools. Subsequently, the data were analyzed using qualitative synthesis. Specifically, the data from the articles were first recorded in a dedicated information form, noting the article, type of intervention, journal title, year of research, research method, study population, sample size, sampling method, and a summary of findings. The information was then categorized concerning psychological interventions aimed at reducing parent-adolescent conflicts.

Results: The results indicated that, based on the findings of various studies, effective interventions for reducing parent-adolescent conflicts can be broadly categorized into four groups:

1. Interventions Based on Islamic Approaches: These interventions are grounded in Islamic principles, drawing from verses of the Quran and the narrations of the Infallibles (Ahl al-Bayt). They have demonstrated a reduction in parent-adolescent conflicts.
2. Interventions Focused on Skill Development for Adolescents: These interventions equip adolescents with a variety of skills, including anger management, problem-solving, verbal communication and emotional expression, and life skills, with the aim of reducing conflicts with parents.
3. Interventions Concentrating on Parent Training: These interventions provide parents with training designed to mitigate conflicts with their adolescent children. The goals are to first enhance parents' self-esteem, self-awareness, and self-efficacy. Subsequently, parents learn, practice, and apply strategies for interacting with their adolescents and managing their own behaviors and emotions in response to their children. These interventions encompass parent training based on Adlerian perspectives, Saunders' approach, communication skills, and puberty health education.
4. Therapeutic Interventions: This category includes studies focusing on therapeutic interventions to reduce parent-adolescent conflicts. These interventions are implemented based on counseling and psychotherapy theories and consider the dynamics of the parent-adolescent interaction. They encompass family therapy, reality therapy, transactional analysis, psychodynamic therapy, emotion-focused therapy, cognitive-behavioral therapy (CBT), and mindfulness-based interventions.

Discussion and Conclusion: The aim of the present study was to identify psychological interventions associated with reducing conflicts between parents and adolescents. Accordingly, after reviewing the articles and excluding irrelevant or invalid studies based on the inclusion and exclusion criteria, the findings of 36 related studies conducted in Iran (from 1385 to 1403) were analyzed.

Based on the results of these studies, all of the interventions examined were effective in reducing parent-adolescent conflicts and were able to positively influence variables such as increased reasoning power, and reductions in verbal and physical aggression. These findings indicate that the interventions were not only effective in lowering the overall level of conflict, but were also effective in reducing its sub-dimensions.

This study suggests to counselors and psychologists working in the field of parent-adolescent relationships that, to reduce conflicts among Iranian families, they can use four types of interventions with different goals:

- If the intervention goal is to increase mutual awareness of rights based on Islamic teachings, and the counselor determines that families—given their religious beliefs and adherence—can reduce their conflicts, then religious and Islamic interventions, such as training on reciprocal rights of parents and adolescents, can be employed.
- If the counselor identifies that the cause of conflict is adolescents' lack of life and communication skills, then interventions based on skill training for adolescents may be used.
- If the counselor determines that the source of conflict is maladaptive parenting styles, along with lack of self-confidence and insufficient skills for interacting appropriately with the child, then parent training interventions should be applied.
- If the counselor concludes that the underlying causes of conflicts are deep personality/psychological, mood-related, or systemic factors, then therapeutic interventions should be used.

In addition, the study proposes that researchers, by focusing on the outcomes of this research, examine the effectiveness of these interventions with respect to the aforementioned goals for reducing parent–adolescent conflicts, and compare the results across interventions.

The lack of access to the results of some studies and the absence of studies in certain statistical populations were among the limitations of this research.

Acknowledgments: I would like to express my gratitude to the Hawzah and University Research Institute and the Institute for Research in Humanities and Islamic Studies for supporting this research.

Conflict of Interest: This study has no conflict of interest.

Keywords: Systematic Review, Psychological Interventions, Parent–Adolescent Conflicts, Parent-Child Relationships, Iranian Family

Cite this article: Sanagoie-Zadeh, Mohammad (2026), Systematic Review of Psychological Interventions for Reducing Parent-Adolescent Conflicts in Iranian Families (2006-2024), *Journal of Studies in Islam and Psychology*, 2(3), 135-176.

مرور سیستماتیک شناسایی مداخلات روان‌شناختی مرتبط با کاهش تعارضات بین والدین و نوجوان در خانواده ایرانی (۱۳۸۵-۱۴۰۳)

محمد ثناگویی زاده^۱

۱. استادیار گروه مطالعات خانواده، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.

m.sanagouezadeh@isca.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۸/۱۱؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۱/۰۱

چکیده گسترده

مقدمه و اهداف: نوجوانی مرحله‌ای از زندگی است که با تغییرات بسیاری شناخته می‌شود. نوجوانی و تغییرات آن وابسته به فرهنگ است. در فرهنگ غرب نوجوانی را با خودمختاری، جدایی از خانواده، خودشکوفایی فردی و رشد فردیت می‌شناسند (باچنان و دیگران، ۲۰۲۳؛ کوت، ۲۰۱۸)؛ در حالی که خانواده ایرانی این دوره را دوران پذیرش مسئولیت‌های دینی می‌داند و به تعبیر اسلام، نوجوانی سن «تکلیف» است، یعنی سنی که نوجوان باید به ارزش‌های اسلامی و مذهبی پایبند باشد (حلی، ۱۴۰۸ق). خانواده ایرانی معتقد است استقلال نوجوان نباید مانع همبستگی و انسجام خانوادگی شود و روابط اجتماعی نوجوان با گروه همسالان یا همتایان و یا وابستگی به گروه‌ها و شبکه‌های اجتماعی باید در راستای هنجارهای اجتماعی در چارچوب ارزش‌های خانواده باشد (ولی‌زاده و همکاران، ۲۰۱۸). ظهور تغییرات مختلف زیستی، روان‌شناختی، اجتماعی و فرهنگی در نوجوان از یک‌سو و انتظارات فرهنگی و ارزشی خانواده در ایران از سوی دیگر تعارضات

نوع مقاله: پژوهشی

فراوان و گوناگونی را بین والدین و نوجوان ایرانی ایجاد می‌کند، ولی این موضوع آن‌چنان از اهمیت بالایی برخوردار است که به نظر پژوهشگران، مهم‌ترین چالش خانواده‌های دارای نوجوان، تعارض بین والدین و نوجوان است (مختارنیا و همکاران، ۱۴۰۰). مطالعات مختلفی در ایران به بررسی تأثیر مداخلات گوناگون برای درمان مشکلات بین نوجوان و والدین پرداخته‌اند هر یک از مداخلات روان‌شناختی مزبور مبتنی بر پیش‌فرض‌ها، مبانی نظری، فرهنگ مذهبی و بومی خانواده‌ها طراحی و تدوین شده است. پژوهش حاضر درصدد است با انجام یک مطالعه مرور سیستماتیک انواع مداخلات روان‌شناختی را به دست آورد که در ایران و در بازه زمانی ۱۳۸۵ تا ۱۴۰۳ متمرکز بر کاهش تعارضات بین والدین و نوجوان انجام شده است و آن را به روان‌شناسان و مشاوران معرفی کند.

روش: این مطالعه از نوع مطالعات توصیفی بوده، و با توجه به روش اجرا یک مطالعه مروری از نوع سیستماتیک است. جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی مقالات منتشرشده در نشریات معتبر داخلی و خارجی با موضوع مرتبط با پژوهش حاضر است که جامعه آماری آنها افراد ساکن در ایران بوده و در بازه زمانی ۱۳۸۵ تا ۱۴۰۳ شمسی (۲۰۰۶ تا ۲۰۲۴ میلادی) به چاپ رسیده‌اند. به منظور شناسایی مقالات مرتبط، جستجوهای گسترده‌ای در پایگاه‌های اطلاعات داخلی (پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی^۱، پایگاه اطلاعات نشریات کشور^۲، پورتال علوم انسانی) و خارجی (گوگل اسکالر^۳، پاب‌مد^۴) انجام گرفت. برای انتخاب مقالات مرتبط با پژوهش، معیارهای ورود و خروج مشخصی در نظر گرفته شد. پس از بررسی کلیدواژه‌های مرتبط شامل تعارض، والدین، نوجوان، والدفرزندی، پسر، دختر، پدر، مادر و ترکیب آنها با «واو» در قسمت جستجوی پیشرفته پایگاه‌های اطلاعاتی داده‌ها تعداد ۴۱۳ عنوان مقاله به دست آمد. پس از چند مرحله غربالگری، مقالات تکراری و نامرتب و مقالاتی حذف شدند که معیارهای ورود و خروج پژوهش و ارزیابی کیفی مطلوبی مطابق چک‌لیست‌های سایت برنامه مهارت‌های ارزیابی انتقادی را نداشتند. در نهایت تعداد ۳۶ مقاله وارد تحلیل شد. پس از ارزیابی مطالعات، یافته‌های هر مطالعه به‌عنوان ابزار جمع‌آوری داده‌ها وارد فرم اطلاعات گردید و سپس داده‌ها براساس سنتز کیفی تحلیل شد؛ بدین شکل که داده‌های مقالات ابتدا در فرم اطلاعات

1. SID
2. Magiran
3. Google Scholar
4. PubMed

نوع مقاله: پژوهشی

مربوط به عنوان مقاله، نوع اثر، عنوان مجله، سال پژوهش، روش پژوهش، جامعه آماری، حجم نمونه، روش نمونه‌گیری و خلاصه یافته‌ها آورده شد و سپس اطلاعات آنها مرتبط با مداخلات روان‌شناختی مرتبط با کاهش تعارض بین والدین و نوجوان طبقه‌بندی شد.

نتایج: یافته‌ها نشان داد براساس نتایج مطالعات مختلف می‌توان مداخلات مؤثر بر کاهش تعارض بین والدین و نوجوان را به‌طور کلی در چهار دسته معرفی کرد؛ دسته اول مداخلات روان‌شناختی مبتنی بر رویکردهای اسلامی است. این مداخلات با پیش‌فرض‌های اسلامی و مبتنی بر آیات قرآن و روایات معصومین به ارائه مداخله بر تعارض بین والدین و نوجوان پرداخته و نشان داده‌اند که مداخلات مزبور سبب کاهش تعارضات شده است؛ دسته دوم مداخلات مبتنی بر ارائه مهارت به نوجوانان است. در این مداخلات به نوجوان مهارت‌های متنوعی شامل مهارت کنترل خشم، مهارت حل‌مسئله، مهارت ارتباط کلامی و ابزار احساسات، مهارت‌های زندگی آموزش داده می‌شود تا مبتنی بر آن تعارضات بین والدین و نوجوان کاهش یابد؛ دسته سوم مطالعاتی هستند که متمرکز بر مداخلات مبتنی بر آموزش والدین هستند. این مداخلات آموزش‌هایی را به والدین برای کاهش تعارض بین آنها با نوجوانان ارائه می‌کند تا براساس آن عزت‌نفس والدین، خودآگاهی و خودکارآمدی آنها در مرحله اول افزایش یافته، در مرحله بعدی با نحوه تعامل با نوجوان، مدیریت رفتارها و هیجانان در برابر آنها آشنا شده، آن را تمرین کرده، و به کار گیرند. این مداخلات شامل آموزش والدین مبتنی بر دیدگاه آدلر، آموزش والدین مبتنی بر رویکرد ساندرز، آموزش مهارت‌های ارتباطی و بهداشت بلوغ است و دسته چهارم، مطالعاتی بودند که با تمرکز بر مداخلات درمانی درصدد کاهش تعارض بین والدین و نوجوان بودند. این مداخلات مبتنی بر نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی و با توجه به تعامل بین والدین و نوجوان اجرا شدند که شامل خانواده‌درمانی، واقعیت‌درمانی، تحلیل تبدلی، روان‌پویشی، هیجان‌مدار، شناختی رفتاری و ذهن‌آگاهی بود.

بحث و نتیجه‌گیری: هدف از پژوهش حاضر شناسایی مداخلات روان‌شناختی مرتبط با کاهش تعارضات بین والدین و نوجوان بود. بر این اساس پس از بررسی مقالات و حذف مقالات نامرتب و نامعتبر مبتنی بر معیارهای ورود و خروج، یافته‌های ۳۶ مطالعه مرتبط در ایران (از ۱۳۸۵ تا ۱۴۰۳) تحلیل شد. براساس یافته‌های این مطالعات تمامی این مداخله‌ها بر کاهش تعارض بین والدین و نوجوان مؤثر بودند و توانستند بر متغیرهایی مانند افزایش قدرت استدلال، کاهش پرخاشگری

نوع مقاله: پژوهشی

کلامی و بدنی تأثیرگذار باشند. این نتایج نشان می‌دهد که مداخلات مورد بررسی نه تنها در کاهش سطح کلی تعارض مؤثر بودند، بلکه در کاهش ابعاد فرعی تعارض نیز مؤثرند. این مطالعه به مشاوران و روان‌شناسانی که در حوزه روابط بین والدین و نوجوان کار می‌کنند پیشنهاد می‌دهد که برای کاهش تعارضات بین والدین و نوجوان ایرانی می‌توانند از چهار نوع مداخله با اهداف متفاوت استفاده کنند: چنانچه هدف از مداخله افزایش آگاهی آنها از حقوق همدیگر براساس تعالیم اسلامی باشد و مشاور تشخیص دهد که خانواده‌ها براساس اعتقادات و پایبندی‌های دینی می‌توانند تعارضات خود را کاهش دهند از مداخلات دینی و تعالیم اسلامی مانند آموزش حقوق متقابل والدین و نوجوان استفاده کنند؛ در صورتی که مشاور تشخیص دهد که علت تعارض نداشتن مهارت‌های زندگی و ارتباطی در نوجوان باشد می‌تواند از مداخلات مبتنی بر آموزش مهارت به نوجوان استفاده کند؛ چنانچه مشاور تشخیص دهد علت تعارض سبک‌های فرزندپروری معیوب و نبود اعتماد به نفس و نداشتن مهارت‌های مناسب در تعامل با فرزند است از مداخلات آموزش والدین استفاده کند و در صورتی که علت تعارضات علت‌های عمیق شخصیتی یا روانی و خلقی و سیستمی باشد از مداخلات درمانی استفاده کند؛ افزون بر آن، این مطالعه پیشنهاد می‌دهد که پژوهشگران با تمرکز بر نتایج این مطالعه، اثربخشی این مداخلات را با اهداف متفاوت مزبور به منظور کاهش تعارضات بین والدین و نوجوان بررسی کرده، نتایج را با یکدیگر مقایسه کنند. دسترسی نداشتن به نتایج برخی مطالعات و فقدان مطالعات در برخی جامعه‌های آماری از محدودیت‌های پژوهش بود. تقدیر و تشکر: از پژوهشگاه حوزه و دانشگاه و پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی به سبب حمایت از این پژوهش تقدیر و تشکر می‌کنم.

تعارض منافع: این پژوهش دارای تعارض منافع نیست.

واژگان کلیدی: مرور سیستماتیک، مداخلات روان‌شناختی، تعارضات والدین و نوجوان، روابط والدفرزندی، خانواده ایرانی

استناد: ثناگوی‌زاده، محمد (۱۴۰۵). مرور سیستماتیک شناسایی مداخلات روان‌شناختی مرتبط با کاهش تعارضات بین والدین و نوجوان در خانواده ایرانی (۱۳۸۵-۱۴۰۳). مجله اسلام و روان‌شناسی خانواده ۲(۳)، ۱۳۵-۱۷۶.

مقدمه

نوجوانی مرحله‌ای از زندگی است که با تغییرات بسیاری شناخته می‌شود. روان‌شناسان برای این دوره اصطلاحات گوناگونی به کار گرفته‌اند؛ برای مثال استانلی هال^۱ این دوره را «دوران طوفان و تنش»^۲ نام‌گذاری کرده است و اریکسون^۳ آن را دوره «بحران هویت»^۴ می‌نامد. ویژگی این دوره «رفع تدریجی وابستگی‌های خانوادگی» و «از بین رفتن پیوندهای شیء نوزادی» است (باچنان^۵ و دیگران، ۲۰۲۳؛ کوت، ۲۰۱۸^۶).

برای این دوران چالش‌های سلامت روان مانند خودکشی و آسیب‌زدن به خود مورد توجه است که در دو دهه اخیر به‌طور چشمگیری افزایش یافته است (هایدت، ۲۰۲۴^۷؛ شارما و فاولر، ۲۰۱۸^۸)؛ درحالی‌که این تغییرات فوایدی دارند، پیامدهای ناخواسته و پیچیده‌ای نیز به همراه دارند (فولکس، ۲۰۲۲؛ فولکس و اندروز، ۲۰۲۳^۹). حضور همه‌جانبه زندگی برخط لایه پیچیده‌تری به این مسئله اضافه می‌کند و به افزایش مشکلات عاطفی و رفتاری و ارتباطی نوجوان با دیگران به‌ویژه والدین می‌انجامد (فاولر و وینسون، ۲۰۲۰؛ هایدت، ۲۰۲۴؛ نانسی و پائول، ۲۰۱۹).

خانواده ایرانی این دوره را دوران پذیرش مسئولیت‌های دینی می‌داند و به تعبیر اسلام، نوجوانی سن «تکلیف» است؛ یعنی سنی که نوجوان باید به ارزش‌های اسلامی و مذهبی پایبند باشد، مناسک اسلامی را مانند خواندن نماز، گرفتن روزه و سایر واجبات دینی و یا ترک محرمات انجام دهد. سن تکلیف برای دختران ۹ سال و برای پسران ۱۵ سال از نظر مشهور فقهای اسلامی است (حلی، ۱۴۰۸ق). خانواده ایرانی معتقد است استقلال نوجوان نباید مانع همبستگی و انسجام خانوادگی شود؛ از این‌رو بر احترام به والدین، اطاعت از بزرگ‌ترها و مشارکت در امور خانوادگی همچون تعامل مطلوب با همشیره‌ها،

1. Stanley Hall
2. Storm & Stress
3. Ericson
4. Identity Crisis
5. Buchanan, C. M.
6. Côté, J. E
7. Haidt, J.
8. Sharma, S. & Fowler, J. C.
9. Foulkes, L.
10. Foulkes, L. & Andrews, J. L. 0.

پدر بزرگ‌ها و مادر بزرگ‌ها و سایر بستگان متناسب با جوّ خانوادگی تأکید دارد. از نوجوان نیز انتظار دارد که در فعالیت‌های خانوادگی نقش فعال و مؤثری داشته باشد؛ بنابراین فرهنگ ایرانی اسلامی بر اهمیت نظام خانواده در شکل‌گیری هویت نوجوان بر پایه انسجام خانواده تأکید دارد (ساطوریان، احمدی و رفیعی هنر و طهماسیان، ۱۴۰۲).

خانواده ایرانی معتقد است که روابط اجتماعی نوجوان با گروه همسالان یا هم‌تایان و یا وابستگی به گروه‌ها و شبکه‌های اجتماعی باید در راستای هنجارهای اجتماعی در چارچوب ارزش‌های خانواده باشد؛ از این‌رو از نوجوان انتظار دارد که به این اصل احترام گذارد و به آن پایبند باشد. در فرهنگ خانواده ایرانی بر جمع‌گرایی، پایبندی به ارزش‌های مذهبی، انسجام خانوادگی، حفظ مرزهای خانواده، حفظ هنجارهای اجتماعی، احترام به نقش تربیتی والدین تأکید می‌شود (ولی‌زاده و همکاران، ۲۰۱۸).

ظهور تغییرات مختلف زیستی، روان‌شناختی، اجتماعی و فرهنگی در نوجوان از یک‌سو و انتظارات فرهنگی و ارزشی خانواده در ایران از سوی دیگر تعارضات فراوان و گوناگونی را بین والدین و نوجوان ایرانی ایجاد می‌کند. تعارض بین والدین و نوجوان به موقعیت‌هایی اشاره دارد که در آن اختلاف‌نظرها، نگرش‌ها و توقعات بین این دو گروه به تنش‌ها و برخوردهایی می‌انجامد. این رابطه اغلب آشفته است و نوجوان و والدین احساس درماندگی و سردرگمی را تجربه می‌کنند (زیکسیان، ۲۰۲۳^۱). اگرچه تعارض در روابط والد و نوجوان به‌عنوان یک فرایند ضروری برای رشد دانسته می‌شود و نمایانگر تغییرات رشدی و تفاوت‌های فردی است (شارفو، ۲۰۲۳^۲)، ولی این موضوع آن‌چنان از اهمیت بالایی برخوردار است که به نظر پژوهشگران، مهم‌ترین چالش خانواده‌های دارای نوجوان، تعارض بین والدین و نوجوان است (مختارنیا و همکاران، ۱۴۰۰)؛ چنان‌که نتایج مطالعات نشان می‌دهند بین مؤلفه‌های تعارض والد-نوجوان شامل استدلال، پرخاشگری کلامی و پرخاشگری فیزیکی و مؤلفه‌های مشکلات روان‌شناختی شامل افسردگی، اضطراب و استرس رابطه معناداری وجود دارد. بر این اساس تعارض بین والدین و نوجوان می‌تواند پیش‌بینی‌کننده مشکلات روان‌شناختی نوجوان نیز باشد (جاویدی، اسدی و قاسمی، ۱۳۹۴؛ ساداتیان، شکری و پورشهریار، ۱۳۹۹).

1. Zixian, Ye.

2. Alaa, S.

شدت و محتوای تعارض در هر مرحله‌ای از مراحل رشد در دوره نوجوانی متفاوت است، الگوی تکاملی تعارض بین والدین و نوجوان برحسب شدت تعارضات و ماهیت تعارضات بین والدین و نوجوان در سه مرحله شکل می‌گیرد. این الگو تابع یک الگوی منحنی شکل است؛ بدین معنا که از آغاز دوره نوجوانی فراوانی تعارض روبه افزایش است، در میانه نوجوانی رو به اوج قرار می‌گیرد و در مرحله سوم روبه کاهش می‌گذارد (جعفرنژاد، اسدی یونسی، راستگو مقدم، ۱۳۹۴).

تعارضات والدین و نوجوان در فرهنگ ایرانی اغلب ناشی از تفاوت‌های نسلی، تکامل هنجارهای اجتماعی و چالش‌های مدرنیته است. والدین ایرانی اغلب احساس شورش را از نوجوانان گزارش می‌دهند که به تعارض بر سر خودمختاری و کنترل می‌انجامد (ولی‌زاده و همکاران، ۲۰۱۸). ناامنی عاطفی ناشی از اختلافات بین والدین به‌طور قابل توجهی بر ناسازگاری نوجوانان با والدین تأثیرگذار است (آسنجرانی^۱ و همکاران، ۲۰۲۲). ضمن آنکه انتقال از ارزش‌های سنتی به مدرن، شکاف بین انتظارات والدین و رفتارهای نوجوان ایجاد می‌کند و تنش‌ها را تشدید خواهد کرد (فرشی و همکاران، ۲۰۱۸)؛ درحالی‌که نوجوان به دنبال استقلال است، والدین با حفظ اقتدار و سازگاری با تغییر انتظارات اجتماعی مبارزه می‌کنند. براساس دو دسته از پژوهش‌های زیر محتوای تعارض بین نوجوان و والدین ایرانی شامل موارد زیر است:

دسته نخست، حوزه‌های تعارض را در والدین و نوجوان ایرانی در سیزده حوزه متمایز تقسیم کرده‌اند که عبارت‌اند از: مسائل تحصیلی، رفتار والدین، نظم و انضباط، رسانه، مالی و امکانات، پوشش و ظاهر، اوقات فراغت، خواب، مسائل تابو، روابط خانوادگی، آداب و ارزش‌ها، ارتباط با دوستان و آزادی نوجوان. از نظر آنها از بین حوزه‌های موجود، مواردی که کمترین تعارض بین نوجوان با والدین در نمونه‌ای از خانواده ایرانی داشت، عبارت بود از: مسائل تابو (مانند رفتارهای پرخطر، روابط جنسی، دوستی با جنس مخالف)، پوشش و ظاهر، ارتباط با دوستان، مسائل مالی و امکانات، اوقات فراغت، روابط خانوادگی، آداب و ارزش‌ها و آزادی نوجوان و حوزه‌هایی که بیشترین تعارض را بین نوجوان و والدین نشان داد، عبارت بود از: استفاده از رسانه، نظم و انضباط، مسائل مرتبط با خواب، رفتار والدین و مسائل تحصیلی (مختارنیا و همکاران، ۱۴۰۰). در پژوهش دیگر که در شهر تهران انجام شد، بیشترین

تعارض بین نوجوان و والدین شامل موارد زیر بود: سبک زندگی، ارتباط با جنس مخالف، سیگار کشیدن و مصرف مشروبات الکلی (نصیری و همکاران، ۱۴۰۳). یافته‌های پژوهش دیگر نشان داد در خانواده ایرانی بین نوجوان و مادران بیشترین تعارض در حوزه‌های بلوغ جنسی، وضعیت تحصیلی و نوع ارتباط با والدین، و کمترین تعارض در حوزه‌های استقلال و آزادی نوجوان بود (فخرالدین و مظاهری، ۱۳۹۶).

دسته دوم از پژوهش‌ها، تعارضات یا مشکلات بین نوجوان و والدین ایرانی را به سه بخش کلی طبقه‌بندی می‌کنند؛ بخش اول: تعارضاتی که زمینه آن نوجوان است و شامل مسئولیت‌ناپذیری، عدم ابراز احساسات مناسب، اختلاف دیدگاه با والدین و عدم خویشتن‌داری است؛ بخش دوم ناظر به تعارضاتی می‌باشد که زمینه آن روابط بین فردی است و شامل ارتباط ناسالم بین نوجوان و والدین، ارتباط ناسالم بین نوجوان با اعضای خانواده، دیگران و دوستان و همسالان و ناسازگاری نوجوان با والدین است و بخش سوم ناظر به تعارضاتی می‌باشد که زمینه آن شیوه والدگری والدین است و شامل نحوه کنترل رفتار نوجوان از سوی والدین و تضاد در مسائل فرهنگی و ارزشی است (ثناگویی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۳).

مطالعات مختلفی در ایران به بررسی تأثیر مداخلات گوناگون برای درمان مشکلات بین نوجوان و والدین پرداخته‌اند؛ از آن جمله می‌توان به مداخله مبتنی بر ذهن‌آگاهی^۱ (برجعی، ۱۳۹۲)، آموزش والدین مبتنی بر دیدگاه آدلر (خان‌آبادی و چوبداری، ۱۴۰۰)، مشاوره مبتنی بر آموزه‌های دینی (ملکی خوزانی و جوادزاده، ۱۳۹۶)، آموزش حقوق متقابل والدفرزند مبتنی بر دیدگاه اسلامی (جباری، اسماعیلی و کلاتر هرمزی، ۱۳۹۳)، غنی‌سازی ارتباط (عبداله‌زاده و همکاران، ۱۳۹۵)، آموزش هیجان‌مدار (شعرباف، هاشم‌آبادی و علی‌دوستی، ۱۴۰۱) و مشاوره گروهی به شیوه راه‌حل محور^۲ (کریمی و همکاران، ۱۳۹۲) اشاره کرد.

هریک از مداخلات روان‌شناختی مزبور مبتنی بر پیش‌فرض‌ها، مبانی نظری، فرهنگ مذهبی و بومی خانواده‌ها طراحی و تدوین شده است. پژوهش حاضر درصدد است با انجام یک مطالعه مرور سیستماتیک انواع مداخلات روان‌شناختی را به دست آورد که در ایران و در بازه زمانی ۱۳۸۵ تا ۱۴۰۳ متمرکز بر کاهش تعارضات بین والدین و نوجوان انجام شده است و آن را به روان‌شناسان و مشاوران معرفی کند.

1. Mindfulness

2. Solution Focus Therapy

روش پژوهش

این مطالعه از نوع مطالعات توصیفی بوده، و با توجه به روش اجرا یک مطالعه مروری از نوع سیستماتیک^۱ است. مرور تحقیقات گذشته به شیوه‌های مختلفی انجام می‌شود که مطالعه مروری سیستماتیک از نوع نظام‌مند و به نوعی تحلیل سطح دوم مطالعات پیشین به شمار می‌رود؛ به عبارت دیگر مرور نظام‌مند مرور ساخت‌یافته‌ای از مطالعات قبلی است که ضوابط و قوانین از پیش تعیین‌شده‌ای دارد (سجادی و همکاران، ۱۳۹۲). هدف از مطالعات مرور سیستماتیک یا فراتحلیل کیفی آن است که با یکپارچه کردن و ترکیب نظریه‌ها، روش‌ها و یافته‌های پژوهش‌های انجام‌شده، عناصر اصلی پژوهش‌ها کشف، تفسیر و تبیین شود (محمدی و همکاران، ۱۳۹۵).

جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی مقالات منتشرشده در نشریات معتبر داخلی و خارجی با موضوع مرتبط با تحقیق حاضر است که جامعه آماری آنها افراد ساکن در ایران بوده و در بازه زمانی ۱۳۸۵ تا ۱۴۰۳ شمسی (۲۰۰۶-۲۰۲۴ میلادی) به چاپ رسیده‌اند. به منظور شناسایی مقالات مرتبط، جستجوهای گسترده‌ای در پایگاه‌های اطلاعات داخلی (پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی،^۲ پایگاه اطلاعات نشریات کشور،^۳ پورتال علوم انسانی) و خارجی (گوگل اسکالر،^۴ پاب‌مد^۵) انجام گرفت. برای انتخاب مقالات مرتبط با پژوهش، معیارهای ورود و خروج مشخصی در نظر گرفته شد؛ معیارهای ورود عبارت بود از: داشتن روش‌شناسی معتبر و علمی مانند روایی و پایایی در ابزارها، مرتبط بودن با موضوع پژوهش و ارائه اطلاعات معناداری در این زمینه، استفاده از روش پژوهش آزمایشی یا نیمه‌آزمایشی، ارائه مداخله در جامعه آماری ایرانی و معیارهای خروج نیز این موارد را دربرداشت: عدم اعتبار علمی و روش‌شناسی (مثلاً عدم رعایت اصول علمی در انتخاب نمونه، عدم وجود روایی و پایایی ابزارها و...)، عدم دسترسی به مقاله، عدم تطابق با موضوع پژوهش، نبودن در بازه زمانی تعیین‌شده.

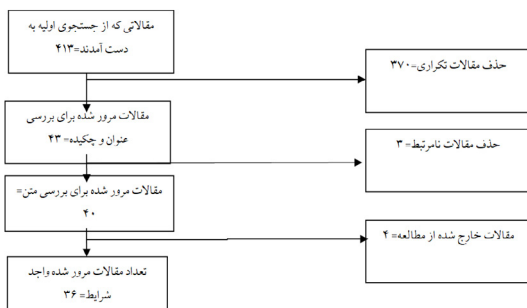
پس از بررسی کلیدواژه‌های مرتبط شامل تعارض، والدین، نوجوان، والدفرزندی، پسر، دختر، پدر،

-
1. Systematic review
 2. SID
 3. Magiran
 4. Google Scholar
 5. PubMed

مادر و ترکیب آنها با «واو» در قسمت جستجوی پیشرفته پایگاه‌های اطلاعاتی داده‌ها تعداد ۴۱۳ عنوان مقاله به دست آمد. پس از غربالگری اولیه شامل حذف مقالات تکراری و عناوین نامرتب تعداد ۴۳ مقاله وارد مرحله بعدی شد.

در مرحله بعدی، چکیده مقالات به منظور بررسی معیارهای پژوهش مورد مطالعه قرار گرفت و مقالاتی که معیارهای پژوهش را نداشتند از مطالعه حذف شدند. در این مرحله تعداد ۴۰ مقاله وارد مطالعه شدند. در مرحله بعدی غربالگری، ارزیابی کیفیت مقالات براساس چک لیست‌های سایت برنامه مهارت‌های ارزیابی انتقادی^۱ انجام شد. این چک لیست‌ها کیفیت انواع مطالعات شامل مطالعات توصیفی-همبستگی، مطالعات علی مقایسه‌ای، کارآزمایی بالینی و مطالعات کیفی را بررسی کردند.

براساس فرایند ارزیابی، مقالاتی که ارزیابی کیفی مطلوبی نداشتند از مطالعه حذف شدند. در این مرحله نیز با حذف چهار مقاله، تعداد ۳۶ مقاله در مرحله نهایی غربالگری وارد تحلیل شد. پس از ارزیابی مطالعات، یافته‌های هر مطالعه به‌عنوان ابزار جمع‌آوری داده‌ها وارد فرم اطلاعات شد و سپس داده‌ها براساس سنتز کیفی تحلیل گردید؛ بدین شکل که داده‌های مقالات ابتدا در فرم اطلاعات مربوط به‌عنوان مقاله، نوع اثر، عنوان مجله، سال پژوهش، روش پژوهش، جامعه آماری، حجم نمونه، روش نمونه‌گیری و خلاصه یافته‌ها آورده شد و سپس اطلاعات آنها مرتبط با مداخلات روان‌شناختی مرتبط با کاهش تعارض بین والدین و نوجوان طبقه‌بندی شد. شکل ۱ روند ورود و خروج مطالعات اولیه تا مرحله ورود مقالات به تحلیل را براساس دستورالعمل پریزما نشان می‌دهد.

شکل ۱، مراحل روند ورود و خروج مطالعات اولیه تا مرحله ورود مقالات به تحلیل براساس دستورالعمل پریزما

یافته‌ها

جدول ۱، مشخصات توصیفی پژوهش‌ها درباره مداخلات متمرکز بر تعارض بین والدین و نوجوان را نشان می‌دهد. در این جدول، ستون دوم عنوان پژوهش، ستون سوم نویسندگان پژوهش و سال انتشار آن، ستون چهارم جامعه آماری پژوهش، ستون پنجم ابزارهای پژوهش برای ارزیابی و سنجش تعارضات و متغیرهای مربوط به آن را نشان می‌دهد.

جدول ۱. مشخصات توصیفی پژوهش‌ها درباره مداخلات متمرکز بر تعارض بین والدین و نوجوان

کد تحقیق	عنوان پژوهش	پژوهشگران و سال پژوهش	جامعه آماری	ابزار
۱	اثربخشی آموزش والدین آدلری (گام) بر کاهش تعارضات مادر فرزندی در نوجوانان دختر	مهدی خان‌آبادی و عسگر چوبداری (۱۴۰۰)	اردکان	مقیاس تاکتیک‌های تعارض
۲	کارآمدی مشاوره مبتنی بر آموزه‌های دینی بر کاهش تعارضات والد-نوجوان در دختران پایه دهم خمینی شهر	صفیه ملکی خوزانی و فاطمه جوادزاده (۱۳۹۶)	خمینی شهر	تعارض والد-نوجوان پرینز
۳	بررسی اثربخشی گروه درمانی چندخانواده‌ای بر حل تعارضات والدین-فرزندان و کاهش پرخاشگری نوجوانان دختر ۱۴-۱۵ ساله شهر مشهد	زهرا ودادیان، بهرام علی قنبری هاشم‌آبادی و علی مشهدی (۱۳۹۰)	مشهد	پرسشنامه پرخاشگری باس و پری
۴	اثربخشی آموزش مؤلفه‌های نظریه انتخاب بر کاهش تعارض والد-فرزندی دانش‌آموزان دختر	نسرين حسين‌پناهی، محمود گودرزی (۱۳۹۷)	سنندج	پرسشنامه تعارضات والد-فرزندی موری اشتراوس

کد تحقیق	عنوان پژوهش	پژوهشگران و سال پژوهش	جامعه آماری	ابزار
۵	اثربخشی آموزش گروهی بهداشت بلوغ به مادران بر تعارضات والد-فرزندی و کنترل هیجانات نوجوانان دختر	آناهیتا خدابخشی کولایی، شهرزاد برقی خامنه، مرجان مجرب و مهناز خطیبیان (۱۳۹۶)	تهران	پرسشنامه تعارض با والدین
۶	تأثیر آموزش حقوق متقابل والد-فرزند از دیدگاه آموزه‌های اسلامی بر کاهش تعارضات والد-فرزند	طاهره جباری، معصومه اسمعیلی و آتوسا کلانتر هرمزی (۱۳۹۳)	گرگان	پرسشنامه تاکتیک‌های تعارض
۷	تأثیر آموزش مدیریت خشم بر مهارت‌های خودنظم‌دهی خشم و تعارضات والد نوجوان در دختران دوره راهنمایی شهر تهران	محبوبه ابویی مهریزی، کارینه طهماسیان و ابوالقاسم خوش‌کنش (۱۳۸۹)	تهران	پرسشنامه راهبردهای تعارض
۸	بررسی اثربخشی آموزش هیجان‌مدار مبتنی بر رویکرد (HMT-LMG) بر تنظیم هیجان و حل تعارض والد-نوجوان دانش‌آموزان دختر	راضیه حافظ شریاف، بهرام علی قنبری هاشم‌آبادی و فاطمه علی دوستی (۱۴۰۱)	مشهد	پرسشنامه تاکتیک‌های تعارض موری اشتراوس (CP)
۹	اثربخشی آموزش گروهی تحلیل تبدیلی بر میزان تعارض‌های والد-فرزند دانش‌آموزان پایه اول دبیرستان	طاهره علیزاده، مسعود غلامعلی لواسانی و یاسر مدنی (۱۳۹۸)	آذربایجان غربی	پرسشنامه تاکتیک‌های تعارض

کد تحقیق	عنوان پژوهش	پژوهشگران و سال پژوهش	جامعه آماری	ابزار
۱۰	اثربخشی آموزش برقراری ارتباط کلامی به والدین بر کاهش تعارضات و بهبود رابطه مادر-دختر در دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه اول، پایه‌های هفتم و هشتم شهر یزد	محمدرضا غفوری زارچ (۱۴۰۰)	یزد	پرسشنامه شیوه‌های حل تعارض والد-فرزند اشتراوس
۱۱	اثربخشی آموزش حل مسئله بر تعارض والد-نوجوان و اعتیاد به اینترنت دانش‌آموزان نوجوان پسر	سیدابوالقاسم سیدان و علیرضا رحمانی (۱۳۹۷)	تربیت حیدریه	پرسشنامه تعارضات اشتراوس
۱۲	اثر روان‌نمایشگری بر تعارض والد نوجوان دختران	برکه فروتن، فرنوش حسینی، فاطمه طارمی، نامی و پس ویشه، حمیده (۱۳۹۶)	تهران	پرسشنامه سنجش تعارض والدین نوجوانان
۱۳	اثربخشی مشاوره کارکردی خانواده با رویکرد اسلامی بر مشکلات بین نوجوان و والدین و نگرش نسبت به والدین	محمد ثناگویی‌زاده، عذرا اعتمادی، سیداحمد احمدی و رضوان السادات جزایری (۱۳۹۸)	اصفهان	پرسشنامه مشکلات بین نوجوان و والدین
۱۴	اثربخشی آموزش شیوه‌های فرزندپروری بر راهبردهای حل تعارض والدین و فرزندان	ساره کرمی‌زاده، ماندانا نظامی، امین طاهری و وحید منظری توکلی (۱۳۹۳)	کرمان	مقیاس راهبردهای حل تعارض

کد تحقیق	عنوان پژوهش	پژوهشگران و سال پژوهش	جامعه آماری	ابزار
۱۵	تأثیر آموزش شیوه‌های برقراری ارتباط صحیح با والدین و فرزندان بر میزان تعارض بین آنها در دانش‌آموزان دختر مدارس متوسطه شهر ایلام	حسین زارع و میرحمزه کرمی (۱۳۹۵)	ایلام	پرسشنامه تعارض نوجوان پرینز
۱۶	اثربخشی آموزش مهارت‌های زندگی بر عزت نفس و تعارض والد-نوجوان دختران دوره متوسطه اول شهر تهران	سیدابوالقاسم مهری‌نژاد، نسترن صدری، لیلی رمضان ساعتچی و زینب غفاری (۱۳۹۸)	تهران	پرسشنامه تعارض نوجوان با والدین
۱۷	تأثیر آموزش مهارت‌های هوش هیجانی بر کاهش تعارض‌های والد-فرزند در دختران نوجوان شهر کرمان	عباس رحمتی و بهناز لطفی (۱۳۸۷)	کرمان	پرسشنامه تاکتیک‌های تعارض مورای اشتراسی
۱۸	اثربخشی درمان مبتنی بر شفقت بر اختلالات هیجانی مرتبط با اضطراب و تعارض نوجوانان دختر با والدین	نازنین شفیعی‌فر، آمنه سادات کاظمی، منصور علی‌مهدی (۱۴۰۱)	تهران	پرسشنامه تعارض والدفرزندی
۱۹	مقایسه اثربخشی آموزش هیجان‌مدار مبتنی بر رویکرد (HMT-LMG) و تحلیل ارتباط متقابل (TA) بر تمایز یافتگی و حل تعارض والد-نوجوان	راضیه حافظ، شعرباف، بهرام‌علی قنبری هاشم‌آبادی و فاطمه علی‌دوستی (۱۴۰۲)	مشهد	تاکتیک‌های تعارض موری اشتراوس

کد تحقیق	عنوان پژوهش	پژوهشگران و سال پژوهش	جامعه آماری	ابزار
۲۶	تأثیر آموزش والدگری مثبت مبتنی بر روی آورد ساندرز بر شادزیستی و تعارض والد-فرزندى دانش آموزان	سمانه نجارپوریان، محمدرضا فرشاد و فرز شنبیدی (۱۳۹۶)	شیراز	تعارض والد-فرزندى
۲۷	اثربخشى درمان شناختى مبتنى بر ذهن آگاهى بر کاهش تعارضات والد-فرزندى در نوجوانان	احمد برجعلی (۱۳۹۲)	تهران	تعارض با والدین
۲۸	اثربخشى آموزش مفاهيم واقعيّت درمانى بر تعارضات والد-فرزندى و خودکارآمدى در نوجوانان پسر	سجاد سهراب نژاد، سیدجلال یونسى، اصغر دادخواه و اکبر بیگلریا (۱۳۹۳)	ایلام	تعارض والد-فرزندى
۲۹	اثربخشى مشاوره راه حل محور به شیوه گروهى بر کاهش تعارضات والد-فرزندى در نوجوانان	خبات کرمى، على محمد نظرى و کيانوش زهراکار (۱۳۹۲)	کرج	مقیاس های تاکتیک های حل تعارض
۳۰	اثربخشى روان درمانى روان پويشى فشرده و کوتاه مدت (ISTDP) بر بهبود رابطه متعارض مادر-فرزندى	محسن پاسبانی اردبیلی، احمد برجعلی و شهلا پزشک (۱۳۹۶)	تهران	پرسشنامه تعارض والد-فرزند
۳۱	اثربخشى گروه درمانى تحليل ارتباط متقابل بر تعارض والدفرزندى مادران با طرحواره ناسازگار طرد و بریدگی	زهرا آقامیرمحمدعلی (۱۳۹۹)	قم	مقیاس رابطه والد-فرزندى
۳۲	اثربخشى درمان کوتاه مدت راه حل محور بر کیفیت ارتباط والد فرزندى، سازگارى هیجانى و سبک های حل تعارض مادران دختران درگیر شکست عاطفی	نسیم عبدلی، علیرضا رشیدی، محمدسجاد صیدی (۱۴۰۲)	کرمانشاه	کیفیت رابطه والدفرزندى

جدول ۲. انواع مداخلات متمرکز بر کاهش تعارض بین والدین و نوجوان در مطالعات ایرانی

مداخلات مرتبط				نویسنده و عنوان مقاله
مداخلات درمانی	مداخلات مبتنی بر آموزش والدگری	مداخلات مهارت‌محوری	مداخلات اسلامی	
			✓	۱. تأثیر آموزش حقوق متقابل والد-فرزند از دیدگاه آموزه‌های اسلامی بر کاهش تعارضات والد-فرزند، طاهره جباری و همکاران (۱۳۹۳)
			✓	۲. اثربخشی مشاوره کارکردی خانواده با رویکرد اسلامی بر مشکلات بین نوجوان و والدین و نگرش نسبت به والدین، محمد ثناگویی‌زاده و همکاران (۱۳۹۸)
			✓	۳. کارآمدی مشاوره مبتنی بر آموزه‌های دینی بر کاهش تعارضات والد-نوجوان در دختران پایه دهم خمینی شهر، صفیه ملکی خوزانی و فاطمه جوادزاده (۱۳۹۶)
			✓	۴. اثربخشی آموزش الگوی روابط کلامی بر کاهش تعارضات مادر دختر مبتنی بر آیات قرآن کریم، مریم قاسمی یزدآبادی و همکاران (۱۳۹۵)
		✓		۵. اثربخشی آموزش مهارت‌های حل مسئله بر تعارضات والد-فرزند در دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه شهر تهران، امید مرادی و باقر ثنایی‌ذاکر (۱۳۸۵)
		✓		۶. آموزش شیوه‌های برقراری ارتباط صحیح با والدین و فرزندان بر میزان تعارض بین آنها در دانش‌آموزان دختر مدارس متوسطه شهر ایلام، حسین زارع حسین و میرحمزه کرمی (۱۳۹۵)
		✓		۷. اثربخشی آموزش حل مسئله بر تعارض والد-نوجوان و اعتیاد به اینترنت دانش‌آموزان نوجوان پسر، سیدابوالقاسم سیدان و علیرضا رحمانی (۱۳۹۷)
	✓			۸. اثربخشی آموزش گروهی بهداشت بلوغ به مادران بر تعارضات والد-فرزندی و کنترل هیجان‌ات نوجوانان دختر، آنهیتا خدابخشی کولانی و همکاران (۱۳۹۶)

		✓	۱۸. بررسی اثربخشی آموزش مهارت حل مسئله به شیوه دزوربلاو و گلدفرید بر تعارضات والد-فرزند در بین دانش‌آموزان دختر سال اول دوره دبیرستان شهرستان بهبهان، مونا سلامی (۱۳۸۹)
	✓		۱۹. اثربخشی آموزش والدین آدلری (گام) بر کاهش تعارضات مادر فرزندی در نوجوانان دختر، مهدی خان‌آبادی و عسگر چوبداری (۱۴۰۰)
	✓		۲۰. تأثیر آموزش والدگری مثبت مبتنی بر روی آورد ساندرز بر شادزیستی و تعارض والد-فرزندی دانش‌آموزان، سمانه نجاریوریان (۱۳۹۶)
✓			۲۱. اثربخشی درمان کوتاه‌مدت راه‌حل‌محور بر کیفیت ارتباط والد فرزندی، سازگاری هیجانی و سبک‌های حل تعارض مادران دختران درگیر شکست عاطفی، نسیم عبدلی و همکاران (۱۴۰۲)
✓			۲۲. اثربخشی روان‌درمانی روان‌پویشی فشرده و کوتاه‌مدت (ISTDP) بر بهبود رابطه متعارض مادر-فرزندی، محسن پاسبانی اردبیلی، احمد برجعلی و شهلا پزشک (۱۳۹۶)
✓			۲۳. اثربخشی آموزش مفاهیم واقعیت‌درمانی بر تعارضات والد-فرزندی و خودکارآمدی در نوجوانان پسر، سجاد سهراب‌نژاد (۱۳۹۳)
✓			۲۴. مقایسه اثربخشی آموزش هیجان‌مدار مبتنی بر رویکرد (HMT-LMG) و تحلیل ارتباط متقابل (TA) بر تمایز یافتگی و حل تعارض والد-نوجوان، راضیه حافظ شریاف و هکاران (۱۴۰۱)
✓			۲۵. بررسی اثربخشی گروه‌درمانی چندخانواده‌ای بر حل تعارضات والدین-فرزندان و کاهش پرخاشگری نوجوانان دختر ۱۴-۱۵ ساله شهر مشهد، زهرا ودادیان (۱۳۹۰)
✓			۲۶. اثربخشی آموزش مؤلفه‌های نظریه انتخاب بر کاهش تعارض والد-فرزندی دانش‌آموزان دختر، نسرین حسین‌پناهی و محمود گودرزی (۱۳۹۷)

بنابر جدول ۲، براساس یافته‌های مطالعات مختلف می‌توان مداخلات مؤثر بر کاهش تعارض بین والدین و نوجوان را به‌طور کلی در چهار دسته معرفی کرد: دسته اول مداخلات روان‌شناختی مبتنی بر رویکردهای اسلامی است. این مداخلات با پیش‌فرض‌های اسلامی و مبتنی بر آیات قرآن و روایات معصومین به ارائه مداخله بر تعارض بین والدین و نوجوان پرداخته و نشان داده‌اند که مداخلات مزبور سبب کاهش تعارضات می‌شود؛ دسته دوم مداخلات مبتنی بر ارائه مهارت به نوجوانان است. در این مداخلات به نوجوان مهارت‌های متنوعی شامل مهارت کنترل خشم، مهارت حل مسئله، مهارت ارتباط کلامی و ابراز احساسات و مهارت‌های زندگی آموزش داده می‌شود تا مبتنی بر آن تعارضات بین والدین و نوجوان کاهش یابد؛ دسته سوم مطالعاتی متمرکز بر مداخلات مبتنی بر آموزش والدین هستند. این مداخلات آموزش‌هایی به والدین برای کاهش تعارض بین آنها با نوجوانان ارائه می‌دهد که براساس آن عزت‌نفس والدین، خودآگاهی و خودکارآمدی آنها در مرحله اول افزایش یافته، در مرحله بعدی با نحوه تعامل با نوجوان، مدیریت رفتارها و هیجانات در برابر آنها آشنا شده، آن را تمرین کنند و به‌کار گیرند. این مداخلات شامل آموزش والدین آدلری، آموزش والدین ساندرز، آموزش مهارت‌های ارتباطی و بهداشت بلوغ است و دسته چهارم، مطالعاتی با تمرکز بر مداخلات درمانی و درصدد کاهش تعارض بین والدین و نوجوان بودند. این مداخلات مبتنی بر نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی و با توجه به تعامل بین والدین و نوجوان اجرا شدند که شامل خانواده‌درمانی، واقعیت‌درمانی، تحلیل تبادلی، روان‌پویشی، هیجان‌مدار، شناختی رفتاری و ذهن‌آگاهی بود.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر شناسایی مداخلات روان‌شناختی مرتبط با کاهش تعارضات بین والدین و نوجوان بود؛ بر این اساس پس از بررسی مقالات و حذف مقالات نامرتب و نامعتبر مبتنی بر معیارهای ورود و خروج، یافته‌های ۳۶ مطالعه مرتبط در ایران (از ۱۳۸۵ تا ۱۴۰۳) تحلیل شد. مطالعات، طیف وسیعی از مداخلات را شامل شدند که از آن جمله آموزش مهارت‌های زندگی، هوش هیجانی، درمان مبتنی بر شفقت و خانواده‌درمانی‌های مختلف بود. نتایج مطالعه مرور سیستماتیک نشان داد که چهار نوع مداخله بر کاهش تعارضات بین والدین و نوجوان مؤثر است. این مداخلات شامل مداخلات مرتبط

با آموزش مهارت‌های ارتباطی و زندگی به نوجوان، آموزش والدین، درمان‌های روان‌شناختی و مداخلات روان‌شناختی با رویکرد اسلامی است. براساس یافته‌های این مطالعات تمامی این مداخله‌ها بر کاهش تعارض بین والدین و نوجوان مؤثر بودند و توانستند بر متغیرهایی مانند افزایش قدرت استدلال، کاهش پرخاشگری کلامی و بدنی تأثیرگذار باشند. این نتایج نشان می‌دهد مداخلات مورد بررسی نه تنها در کاهش سطح کلی تعارض مؤثر بودند، بلکه در کاهش ابعاد فرعی تعارض نیز مؤثرند.

نتایج این مطالعه بیانگر آن است که مداخلات مبتنی بر دیدگاه و تعالیم اسلامی سبب کاهش تعارض بین والدین و نوجوان می‌شود. این یافته با نتایج مطالعات جبّاری، اسماعیلی و کلاتر هرمزی (۱۳۹۳)، کاسیم و همکاران (۲۰۲۴)، ازابادی و فلاح (۲۰۱۴) همسو است، نتایج این مطالعات نشان می‌دهد آموزش والدین مبتنی بر دیدگاه اسلامی، درک و توانایی والدین را از نوجوان افزایش می‌دهد که به کاهش تعارضات بین آنها خواهد انجامید؛ زیرا اسلام معتقد است باید والدین با نوجوان با صلح و سازگاری ارتباط برقرار کنند و او را به پذیرش دستورات و یا اعمال دینی و غیر آن مجبور نکنند. اسلام دین استدلال است و حتی برای بالاترین تعالیم خود، یعنی توحید با استدلال سخن می‌گوید و دیگران را هم به استدلال دعوت می‌کند (انبیاء، ۲۲؛ بقره، ۱۱۱). در روایات معصومین (علیهم‌السلام) نیز دوره نوجوانی دوره پذیرش، نه دوره الزام و اجبار معرفی شده است و به والدین توصیه می‌شود با گفتگو، صلح، سازگاری و استفاده از قدرت استدلال با او سخن گویند.^۱ در نامه امام علی (علیه‌السلام) به امام حسن مجتبی (علیه‌السلام) نیز این سبک ارتباطی قابل مشاهده است که حضرت علی (علیه‌السلام) در نقش یک پدر در ضمن بیان توصیه‌ها و دستورالعمل‌ها، استدلال‌هایی قانع‌کننده می‌آورند تا پسر نوجوانشان با خواندن و فهمیدن آن به انجام آن رغبت کند (ر.ک: نهج‌البلاغه، نامه ۳۱).

یافته‌های این مطالعه نشان داد مداخلات مبتنی بر آموزش مهارت به نوجوانان می‌تواند تعارضات بین والدین و نوجوان را کاهش دهد، این یافته با نتایج مطالعات مرادی و ثنایی (۱۳۸۵)، کرمی و زارع (۱۳۹۵)، سیدان و رحمانی (۱۳۹۷)، همخوان و همسو است؛ زیرا این مطالعات نشان دادند که آموزش

۱. عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام) قَالَ: أَهْلُ صَبِيحِكَ حَتَّى يَأْتِيَ لَهُ سِتُّ سِنِينَ ثُمَّ ضُمَّهُ إِلَيْكَ سَبْعَ سِنِينَ فَأَذَبَهُ بِأَذْبِكَ فَإِنْ قَبِلَ وَ صَلَحَ وَ إِلَّا فَحَلَّ عَنْهُ (الكافي، ج ۶، ص ۴۷): امام صادق (علیه‌السلام) فرمود: کودک خود را تا شش سال رها کن، سپس هفت سال او را همراه خود کن و با ادب خود به او ادب بیاموز، اگر پذیرفت و صالح شد (که بهتر) وگرنه رهاش کن (ترجمه فروع کافی، ج ۷، ص ۱۲۰).

مهارت‌هایی مانند ارتباط صحیح و حل مسئله به کاهش تعارض بین والدین و نوجوان می‌انجامد. آموزش مهارت خوب حرف زدن و خوب شنیدن و تمرکز بر حل مسئله و استفاده از قدرت خلاقیت برای حل آن موجب می‌شود والدین و نوجوان افزون بر آنکه همدیگر را درک می‌کنند، سوء تفاهم‌ها را بردارند و با مشارکت همدیگر تعارض را کاهش دهند.

یافته‌های این مطالعه نشان داد مداخلات مبتنی بر آموزش والدین به کاهش تعارض بین والدین و نوجوان می‌انجامد. این یافته با نتایج مطالعات خدابخشی کولایی و همکاران (۱۳۹۶)، کرمی‌زاده و همکاران (۱۳۹۳)، خان‌آبادی و چوبداری (۱۴۰۰)، فرشاد و همکاران (۱۳۹۷) همسویی دارد؛ زیرا یافته‌های این مطالعات نشان دادند آموزش والدین مبتنی بر دیدگاه آدلر، آموزش والدگری مثبت، آموزش شیوه‌های فرزندپروری به والدین به کاهش تعارض بین والدین و نوجوان می‌انجامد؛ زیرا مبتنی بر این آموزش‌ها، والدین یاد می‌گیرند سبک فرزندپروری را از سبک‌های معیوب به سبک‌های سالم تغییر دهند، خودکارآمدی آنها برای گفتگو و درک درست نوجوان افزایش یابد، برای نوجوان ارزش و اهمیت قائل شوند و عزت‌نفس او را خدشه‌دار نکنند.

یافته‌های این مطالعه نشان داد مداخلات درمانی شامل درمان هیجان‌مدار به کاهش پرخاشگری کلامی و بدنی در روابط تعارض‌آمیز بین والدین و نوجوان می‌انجامد. نتایج این یافته با مطالعات شعرباف و همکاران (۱۴۰۱)، حافظ شعرباف و همکاران (۱۴۰۲)، انصار (۲۰۲۴) و انصار و همکاران (۲۰۲۴) همسو است؛ زیرا این مداخله شروع تعارض را به دلیل دل‌بستگی‌های ناامن در روابط بین والدین و نوجوان می‌داند که با شناسایی چرخه‌های تعاملی منفی و اصلاح آنها و استقرار آن در روابط بین والدین و نوجوان، تعارضات (به‌ویژه متغیرهای هیجانی آن که شامل پرخاشگری کلامی و بدنی است)، کاهش یافته و سازگاری به روابط برمی‌گردد و به عبارتی دل‌بستگی در روابط بین والدین و نوجوان امن خواهد شد؛ برای مثال درمان هیجان‌مدار^۱ می‌تواند به والدین کمک کند به جای واکنش‌های تنبیهی و کنترلی از روش‌های مثبت و حمایتی برای مدیریت رفتار نوجوانان استفاده کنند.

یافته‌های این مطالعه نشان داد مداخله واقعیت‌درمانی بر کاهش تعارضات بین والدین و نوجوان تأثیر دارد. نتایج این مطالعه با مطالعات ولی‌زاده و همکاران (۲۰۱۵)، حسن‌آبادی، مهدیان و اسلامی

(۲۰۲۳) همسو است. به نظر می‌رسد این رویکرد درمانی بر نیازهای فردی، مسئولیت شخصی و خودکنترلی تأکید دارد و والدین و نوجوان با پذیرش این مفاهیم و کاربست آن در روابط با همدیگر سبب تقویت عملکردهای ارتباطی و درک بهتر از همدیگر می‌شوند؛ همچنین واقعیت‌درمانی با افزایش عزت نفس نوجوانان و بهبود تنظیم هیجانی می‌تواند به ارتباطات سالم در خانواده، تعادل هیجانی و مسئولیت‌پذیری در میان نوجوانان تأثیر مثبت گذارد که سرانجام به کاهش تعارض بین آنها و والدینشان خواهد انجامید.

یافته‌های این مطالعه نشان داد درمان راه‌حل‌محور بر کاهش تعارض بین والدین و نوجوان اثر دارد. نتایج این مطالعه با مطالعات گیتی‌پسند، آرین و کرمی (۱۳۸۷)، کرمی، نظری و زهراکار (۱۳۹۲)، عبدلی، رشیدی و صیدی (۱۴۰۲)، استرنبرگ و برای (۱۹۹۵)، اکباس و آجیتوگلیو (۲۰۲۲) همخوان است. در تبیین این نتایج می‌توان گفت درمان راه‌حل‌محور یک رویکرد درمانی است که به جای تمرکز بر مشکلات بر یافتن راه‌حل‌های کاربردی و مؤثر متمرکز می‌باشد. این روش با شناسایی و استفاده از نقاط قوت افراد برای حل مسائل جاری در زندگی روزمره آنها کار می‌کند. این درمان بر همکاری و مهارت‌سازی تأکید دارد که می‌تواند به پیشرفت قابل توجهی در پویایی خانواده بینجامد. این رویکرد فرض می‌کند که نوجوان نه به دلیل مشکلات ذاتی، بلکه به دلیل فقدان مهارت‌های خاصی با چالش روبه‌رو هستند. این دیدگاه سبب ایجاد یک محیط مشارکتی می‌شود که در آن والدین و نوجوانان با هم برای غلبه بر موانع کار می‌کنند و این امر می‌تواند به بهبود ارتباطات و درک بین والدین و فرزندان بینجامد و کیفیت روابط آنها بهبود یابد.

این مطالعه به مشاوران و روان‌شناسانی که در حوزه روابط بین والدین و نوجوان کار می‌کنند پیشنهاد می‌دهد برای کاهش تعارضات بین والدین و نوجوان ایرانی می‌توانند از چهار نوع مداخله با اهداف متفاوت استفاده کنند: چنانچه هدف از مداخله افزایش آگاهی آنها از حقوق همدیگر براساس تعالیم اسلامی باشد و مشاور تشخیص دهد که خانواده‌ها براساس اعتقادات و پایبندی‌های دینی می‌توانند تعارضات خود را کاهش دهند از مداخلات دینی و تعالیم اسلامی مانند آموزش حقوق متقابل والدین و نوجوان استفاده کنند؛ در صورتی که مشاور تشخیص دهد علت تعارض نداشتن مهارت‌های زندگی و ارتباطی در نوجوان باشد می‌تواند از مداخلات مبتنی بر آموزش مهارت به نوجوان استفاده کند؛ در

صورتی که مشاور تشخیص دهد علت تعارض سبک‌های فرزندپروری معیوب و نبود اعتماد به نفس و نداشتن مهارت‌های مناسب در تعامل با فرزند است از مداخلات آموزش والدین استفاده کند و در صورتی که علت تعارضات علت‌های عمیق شخصیتی یا روانی، خلقی و سیستمی باشد از مداخلات درمانی استفاده کند. افزون بر آن، این مطالعه پیشنهاد می‌دهد که پژوهشگران با تمرکز بر نتایج این مطالعه، اثربخشی این مداخلات را با اهداف متفاوت مزبور به‌منظور کاهش تعارضات بین والدین و نوجوان بررسی کرده، و نتایج را با یکدیگر مقایسه کنند. دسترسی نداشتن به نتایج برخی مطالعات و فقدان مطالعات در برخی جامعه‌های آماری از محدودیت‌های پژوهش بود.

در پایان از پژوهشگاه حوزه و دانشگاه و پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی به سبب حمایت از این پژوهش تقدیر و تشکر می‌کنم.

- جعفرنژاد، خدیجه، اسدی یونسی، محمدرضا، و راستگو مقدم، میترا (۱۳۹۴). رابطه ابعاد الگوی ارتباطی خانواده با فراوانی و شدت تعارضات والدین-نوجوانان، فصلنامه خانواده‌پژوهی، س ۱۱، ش ۲، ۲۱۹-۲۳۵. magiran.com/p1581910
- چارداولی، شایسته، گودرزی، محمود، و ساعدی، سمیه (۱۴۰۰). اثربخشی شناخت درمانی به شیوه مایکل فری بر کاهش تعارض های والد-فرزندی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه، نشریه پژوهش های کاربردی در علوم رفتاری، ۱۳(۴۹)، ۳۴-۵۰. magiran.com/p2492821
- حافظ شعرباف، راضیه، قنبری هاشم‌آبادی، بهرام‌علی، و علی دوستی، فاطمه (۱۴۰۱). بررسی اثربخشی آموزش هیجان‌مدار مبتنی بر رویکرد (HMT-LMG) بر تنظیم هیجان و حل تعارض والد-نوجوان دانش‌آموزان دختر، پژوهش‌های روان‌شناسی بالینی و مشاوره، س ۱۲، ش ۱، ۴۱-۵۹. doi: 10.22067/tpccp.2022.73511.1202
- حافظ شعرباف، راضیه، قنبری، بهرام‌علی، و علی‌دوستی، فاطمه (۱۴۰۲). مقایسه اثربخشی آموزش هیجان‌مدار مبتنی بر رویکرد (HMT-LMG) و تحلیل ارتباط متقابل (TA) بر تمایز یافتگی و حل تعارض والد-نوجوان. فصلنامه روان‌شناسی کاربردی، ۱۷(۲)، ۶۳-۸۹. doi: 10.48308/apsy.2022.226281.1279
- حسین‌پناهی، نسرین، گودرزی، محمود (۱۳۹۷). اثربخشی آموزش مؤلفه‌های نظریه انتخاب بر کاهش تعارض والد-فرزندی دانش‌آموزان دختر. مجله روانشناسی و روانپزشکی شناخت، ۵(۲)، ۴۳-۵۲. <http://shenakht.muk.ac.ir/article-۱-۴۵۸-fa.html>
- حلی، جعفر بن حسن (۱۴۰۸ق). شرائع الاسلام، قم: نشر اسماعیلیان.
- خان‌آبادی، مهدی، و چوبداری، عسگر (۱۴۰۰). اثربخشی آموزش والدین آدلری (گام) بر کاهش تعارضات مادر-فرزندی در نوجوانان دختر، روان‌شناسی افراد استثنائی، س ۱۱، ش ۴۲، ۱۱۱-۱۳۲. doi: 10.22054/jpe.2021.47680.2067
- خدابخشی کولایی، آناهیتا، برقی خامنه، شهرزاد، مجرب، مرجان، و خطیبان، مهناز (۱۳۹۶). «اثربخشی آموزش گروهی بهداشت بلوغ به مادران بر تعارضات والد-فرزندی مادران و کنترل هیجانات دختران نوجوان آنها، آموزش و سلامت جامعه، س ۴، ش ۲، ۳۵-۴۳. magiran.com/p1787746

- سیدان، سیدابوالقاسم، و رحمانی، علیرضا (۱۳۹۷). اثربخشی آموزش حل مسئله بر تعارض والد-نوجوان و اعتیاد به اینترنت دانش آموزان نوجوان پسر، نشریه دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد، س ۶۱، ش ۱ و ۶، ۲۳۸-۲۴۶. doi:10.22038/mjms.2019.14933
- شفیعی فر، نازنین، کاظمی، آمنه سادات، و علی مهدی، منصور (۱۴۰۱). اثربخشی درمان مبتنی بر شفقت بر اختلالات هیجانی مرتبط با اضطراب و تعارض نوجوانان دختر با والدین، مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد، ۶۵(۱)، ۴۳۰-۴۴۴. magiran.com/p2654686
- عبدالله زاده، عادل، زهراکار، کیانوش، داورنیا، رضا، شاکرمی، محمد، و محبوبه مظهری (۱۳۹۵). تأثیر برنامه غنی سازی ارتباط بر کاهش تعارضات والد-نوجوان»، فصلنامه پیشگیری و سلامت، س ۲، ش ۵، ۵۳-۶۲. magiran.com/p1681504
- عبدلی، نسیم، رشیدی، علیرضا، و صیدی، محمدسجاد (۱۴۰۲). اثربخشی درمان کوتاه مدت راه حل محور بر کیفیت ارتباط والد فرزندی، سازگاری هیجانی و سبک های حل تعارض مادران دختران درگیر شکست عاطفی، فصلنامه پژوهش های کاربردی در مشاوره، س ۵، ش ۲، ۱۰۵-۱۲۷. magiran.com/p2575678
- علیزاده، طاهر، غلامعلی، لوسانی، مسعود، و مدنی، یاسر (۱۳۹۸). اثربخشی آموزش گروهی تحلیل تبدلی بر میزان تعارض های والد-فرزند دانش آموزان پایه اول دبیرستان، فصلنامه خانواده و پژوهش، ۱۶(۴)، ۷-۲۲. magiran.com/p2098807
- غفوری زارچ، محمدرضا (۱۴۰۰). اثربخشی آموزش برقراری ارتباط کلامی به والدین بر کاهش تعارضات و بهبود رابطه مادر-دختر در دانش آموزان دختر مقطع متوسطه اول، پایه های هفتم و هشتم شهر یزد، فصلنامه خانواده و پژوهش، ۱۸(۳)، ۱۱-۲۴. magiran.com/p2377003
- فخرالدین، الهه، و عمیدی مظاهری، مریم (۱۳۹۶). بررسی ارتباط بین نمره تعارض خانوادگی از دیدگاه دختران دبیرستانی و مادران آنها، نشریه تحقیقات نظام سلامت، س ۱۳، ش ۳، ۳۶۷-۳۷۲. magiran.com/p1779984
- فرشاد، محمدرضا، نجارپوریان، سمانه، و شنبیدی، فرزاد (۱۳۹۷). تأثیر آموزش والدگری مثبت مبتنی بر روی آورد ساندرز بر شادزیستی و تعارض والد-فرزندی دانش آموزان، فصلنامه سلامت روان کودک، س ۵، ش ۱، ۵۹-۶۷. magiran.com/p1845214

- فرنام، علی (۱۳۹۷). اثربخشی آموزش مهارت حل مسئله و مدیریت خشم بر کاهش تعارضات والد-نوجوان در بین دانش‌آموزان پسر، مجله مطالعات روانشناسی تربیتی، ۱۵(۲۹)، ۱۴۹-۱۷۶. . ma-giran.com/p1846237

- فروتن، برکه، حسینی، فرنوش سادات، طارمی، فاطمه، و نامی پس ویشه، حمیده. (۱۳۹۶). اثر روان‌نمایشگری بر تعارض والد نوجوان دختران. ششمین کنگره انجمن روانشناسی ایران. SID. <https://sid.ir/paper/896885/fa>

- قاسمی یزدآبادی، مریم، اسمعیلی، معصومه، و کلانتر کوشه، سید محمد (۱۳۹۵). اثربخشی آموزش الگوی روابط کلامی بر کاهش تعارضات مادر دختر مبتنی بر آیات قرآن کریم، فصلنامه فرهنگی - تربیتی زنان و خانواده، ۱۰(۳۴)، ۷-۲۴. magiran.com/p1577794

- کشاورز افشار، حسین، خداداد شاهسون، آزاده، و جواهری محمدی، عباس (۱۴۰۱). اثربخشی آموزش مهارت‌های زندگی به شیوه آنلاین بر تعارض والد-نوجوان و اهمال‌کاری تحصیلی نوجوانان در طول شیوع ویروس کووید-۱۹، مجله علمی پژوهان، ۲۰(۳)، ۱۵۰-۱۵۷. magiran.com/p2481542

- کرمی، خبات، نظری، علی محمد و زهراکار، کیانوش (۱۳۹۲). اثربخشی مشاوره راه‌حل‌محور به شیوه گروهی بر کاهش تعارضات والد-فرزندی در نوجوانان، مشاوره کاربردی، س ۳، ش ۱، ۷۷-۹۲. magiran.com/p1538390

- کرمی‌زاده، ساره، نظامی، ماندانا، طاهری، امین و منظری توکلی، وحید (۱۳۹۳). اثربخشی آموزش شیوه‌های فرزندپروری بر راهبردهای حل تعارض والدین و فرزندان، زن و مطالعات خانواده، س ۶، ش ۲۴، ۸۵-۱۰۳. <https://sanad.iau.ir/en/Journal/jwsf/Article/955108>

- کلینی، محمدبن یعقوب (۱۴۰۷). الکافی، تهران: دارالکتب الاسلامیه

- کلینی، محمدبن یعقوب (۱۳۸۸). فروع کافی، ترجمه محمد حسین رحیمیان و مترجمان، قم: انتشارات قدس.

- گودرزی، محمود، شیری، فاطمه، و محمودی، بختیار (۱۳۹۷). اثربخشی آموزش مؤلفه‌های خانواده‌درمانی شناختی-رفتاری بر تعارض والد-فرزندی و تعارض زناشویی، فصلنامه روانشناسی کاربردی، ۱۲(۴)، ۵۳۱-۵۵۱. magiran.com/p1938980

- گیتی‌پسند، زهرا، آرین، سیده خدیجه و کرمی، ابوالفضل (۱۳۸۷). «اثربخشی درمان راه‌حل‌مدار بر کاهش تعارضات والد-فرزندی در نوجوانان دختر»، پژوهش‌های مشاوره (تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره). س ۷، ش ۲۷، ص ۶۳-۸۰. magiran.com/p646553
- محمدی، شیرکوه، کمال خرازی، سید علی نقی، کاظمی فرد، محمد و پورکریمی، جواد (۱۳۹۵). مدیریت آموزش چندفرهنگی در مدارس ایران فراتحلیل کیفی، نشریه مدیریت مدرسه، س ۴، ش ۲، ۸۷-۱۰۶. magiran.com/p1698213
- مختارنیا، ایرج، زاده محمدی، علی، پناغی، لیلی و چراغی، مونا (۱۴۰۰). تعارضات عمده نوجوانان ایرانی با والدین در پاندمی کووید ۱۹، خانواده‌پژوهی، س ۱۷، ش ۳، ۳۸۵-۴۰۶. doi: 10.52547/JFR.17.3.385
- مرادی، امید و باقر، ثنایی ذاکر (۱۳۸۵). بررسی اثربخشی آموزش مهارت‌های حل مسئله بر تعارضات والد-فرزند در دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه شهر تهران، نشریه پژوهش‌های مشاوره، س ۲۰، ۲۳-۳۸. <https://sid.ir/paper/70101/en>
- مرادی، میترا، آرین، سیده خدیجه، و فرخی، نورعلی (۱۳۹۰). بررسی اثربخشی اجرای فن استعاره فاصله‌ها به شیوه گروهی بر کاهش تعارضات والد-فرزندی (پدر-دختر) در نوجوانان، نشریه پژوهش‌های مشاوره، ۳۹، ۳۷-۵۶. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/917824>
- مظاهری، اکرم، و رضاخانی، سیمین دخت (۱۳۹۶). اثربخشی آموزش مهارت‌های ارتباطی بر افزایش عزت نفس و کاهش تعارضات والد-فرزند در دختران دبیرستانی، فصلنامه پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۱ (۳۷)، ۱۳۱-۱۵۰. magiran.com/p1797076
- ملکی خوزانی، صفیه و جوادزاده، فاطمه (۱۳۹۶). کارآمدی مشاوره مبتنی بر آموزه‌های دینی بر کاهش تعارضات والد-نوجوان در دختران پایه دهم خمینی‌شهر، پژوهشنامه روان‌شناسی اسلامی، س ۳، ش ۷، ۹۹-۱۱۸. magiran.com/p2355845
- مهری‌نژاد، ابوالقاسم، صدری، نسترن، رمضان ساعتچی، لیلی، و غفاری، زینب، (۱۳۹۸). اثربخشی آموزش مهارت‌های زندگی بر عزت نفس و تعارضات والد-نوجوان دختران دوره متوسطه اول شهر تهران، نشریه اندیشه‌های نوین تربیتی، ۱۵ (۱)، ۱۸۷-۲۰۶. magiran.com/p2033019

- میرحمزه، کرمی و زارع، حسین (۱۳۹۵). تأثیر آموزش شیوه‌های برقراری ارتباط صحیح با والدین و فرزندان بر میزان تعارض بین آنها در دانش‌آموزان دختر مدارس متوسطه شهر ایلام، دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی، س ۱۷، ش ۱، ۲۵-۳۴. magiran.com/p1547508
- نصیری، سپیده، ستوده اصل، نعمت‌الله، جهان، فائزه و فیروزجاییان گلوگاه، علی اصغر (۱۴۰۳). تحلیل تجربه رفتار پرخطر در میان نوجوانان با تأکید بر تعارض فرزندان با والدین، مطالعات جامعه‌شناسی، س ۱۶، ش ۴، ۷-۲۱. magiran.com/p2706842
- ودادیان، زهرا، قنبری هاشم آبادی، بهرام علی، و مشهدی، علی (۱۳۹۰). بررسی اثربخشی گروه درمانی چند خانواده‌ای بر حل تعارضات والدین-فرزندان و کاهش پرخاشگری نوجوانان دختر ۱۴-۱۵ ساله شهر مشهد، فصلنامه مطالعات روانشناسی بالینی، ۲(۴)، ۱۹. magiran.com/p1135851

References

- Abdoli, N., Rashidi, A., Seydi, M.S. (2023). The effectiveness of solution focused brief therapy on Parent-Child Relationship Quality, Emotional Adjustment and conflict Resolution styles Mothers of girls with emotional failure, *Journal of Applied Research in Counseling*, 5(2), 105-127. magiran.com/p2575678, [In Persian].
- AbdollahZadeh, A., Zaharakar, K., Davarniya, R., Shakarami, M., Mazhari, M. (2016). The Effect of Relationship Enhancement Program (REP) on Reducing Parent-Child Conflicts, *Journal of Prevention and Health*, 2(5), 53-62. magiran.com/p1681504, [In Persian].
- Ansar, N. (2024). Emotion-focused skills training for parents: A narrative review. *Person-Centered & Experiential Psychotherapies*, 1-12.
- Ansar, N., Nissen Lie, H. A., & Stiegler, J. R. (2024). The effects of emotion-focused skills training on parental mental health, emotion regulation, and self-efficacy: Mediating processes between parents and children. *Psychotherapy Research*, 34(4), 518-537.
- Asadi, E, Javidi, H.A., Ghasemi, N., (2015). The Relationship between adolescent- parent conflict, resiliency with adolescent psychological problems Second and third level education in four areas of the city Shiraz, *Quarterly Journal of Psychological Studies*, 11(1), 75-96. magiran.com/p1402640, [In Persian].
- Asanjarani, F., Gao, M. M., de Silva, A., & Cummings, E. M. (2022). Exploring the link between interparental conflict and adolescents' adjustment in divorced and intact Iranian families. *Journal of Child and Family Studies*, 1-11.

- Borjali, A. (2013). The effectiveness of mindfulness based on cognitive therapy (MBCT) on reducing the child- parental conflicts in adolescences, *International Journal of Behavioral Sciences*, 7(1), 1. magiran.com/p1143161, [In Persian].
- Buchanan, C. M., Romer, D., Wray-Lake, L., & Butler-Barnes, S. T. (2023). Adolescent storm and stress: a 21st century evaluation. *Frontiers in Psychology*, 14, 1257641.
- Côté, J. E. (2018). The enduring usefulness of Erikson's concept of the identity crisis in the 21st century: An analysis of student mental health concerns. *Identity*, 18(4), 251-263.
- Ezabadi, F. G., & Fallah, M. H. (2014). The effects of training social skills with an Islamic approach on the conflicts between the parents and their high school daughters in Yazd Township. *International Journal of Academic Research in Psychology*, 1(1), 52-68.
- Fakhredin, E., Amidi-Mazaheri, M. (2017). Investigate the relationship between the score of family conflict from the viewpoint of high school girls and their mothers, *Journal of Health System Research*, 13(3), 367-372. magiran.com/p1779984, [In Persian].
- Farshi, M. R., Valizadeh, L., Zamanzadeh, V., & Rassouli, M. (2018). Social context of Iranian parents with adolescents: A qualitative content analysis. *Journal of Research in Medical and Dental Science*, 6(2), 39-47.
- Farshad, MR., Najarpourian, S., Shanbedi, F. (2018). The Effectiveness of the Positive Parenting Education Based on Sander's Approach on Happiness and Parent-Child Conflict of Students, *Quarterly Journal of Child Mental Health*, 5(1), 59-67. magiran.com/p1845214, [In Persian].
- Foulkes, L. (2022). What mental illness really is... (and what it isn't). Random House.
- Foulkes, L., & Andrews, J. L. (2023). Are mental health awareness efforts contributing to the rise in reported mental health problems? A call to test the prevalence inflation hypothesis. *New Ideas in Psychology*, 69, 101010. <https://doi.org/10.1016/j.newidea-psych.2023.101010>
- Fowler, B., & Vinson, S. Y. (2020). Digital media, culture, and child and adolescent mental health. In Parekh, R., Al-Mateen, C. S., Lisotto, M. J., & Carter, R. D. (Eds.). (2020). Cultural psychiatry with children, adolescents, and families. American Psychiatric Pub. ,p, 231

- Funder, D. C., & Ozer, D. J. (2019). Evaluating effect size in psychological research: Sense and nonsense. *Advances in methods and practices in psychological science*, 2(2), 156-168.,
- Haidt, J. (2024). *The anxious generation*. Penguin Random House.
- Hafez Sharbaf, R., Ghanbari B.A., Abadi, H., Alidoosti, F. (2023). Comparison of (EFT) training based on the HMT/LMG approach and (TA) on the differentiation and resolving the Parent-Adolescent conflict, *Journal of Applied Psychology*, 17(2), 63-89. magiran.com/p2582865, [In Persian].
- Hafez Sharbaf, R., Ghanbari B.A., Abadi, H., Alidoosti, F. (2022). The Effectiveness of Emotion-Focused Therapy based on HMT.LMG Approach on Emotion Regulation and Resolving Parent-Adolescence Conflicts in Female Students, *Research in Clinical Psychology and Counseling*, 12(1), 41-59. magiran.com/p2500030, [In Persian].
- Hasanabadi, F. E., Mahdiyan, H., & Eslami, M. (2023). The effectiveness of Reality Therapy on Emotional Balance & Responsibility of adolescents. *Journal of Adolescent and Youth Psychological Studies (JAYPS)*, 4(1), 1-8.
- Gitipasand, Z., Arian, SKH., Karami, A. (2009). The Effects of Solution-focused therapy in Reducing Parent-child Conflicts in girl Adolescents, *Journal of Counseling Research*, 7(27), 63-80 magiran.com/p646553, [In Persian].
- Jabbari, T., Esmaeeli, M., Kalantar Hormozi, A. (2014). Awareness of the mutual rights of parent - child view of Islamic teachings on reduce conflicts between parent - child, *Quarterly of Counseling Culture and Psychotherapy*, 5(19), 1-16. magiran.com/p1369888, [In Persian].
- Jafarnezhad ,Kh., Asadi Yonesi, M. R. Rastgoomoghadam, M. (2015). The Relationship Between Family Communication Patterns and Frequency and Intensity of Parent - Adolescent Conflict, *Journal of Family Research*, 11(42), 219-235. magiran.com/p1581910, [In Persian].
- Javidi, H. A., Asadi, E., & Ghasemi, N. (2015). The relationship between adolescent-parent conflict, resiliency, and adolescent psychological problems in second and third level education in four areas of the city of Shiraz. *Journal of Psychological Studies*, 11(1), 75-96. <https://doi.org/10.22051/psy.2015.1794>, [In Persian].
- Karami, Kh, Mohammad Nazari, A., Zaharakar, K. (2013). The Effects of Group Solution-focused Counseling in Reducing Parent-child Conflicts in Adolescents, *Journal of Applied Counseling*, 3(1), 77-92. magiran.com/p1538390, [In Persian].

- Karamizadeh, S., Nezami, M., Taheri, A., Manzari tavokoli, V. (2016). Effect of Teaching Child Nurturing Methods on Strategies of Solving Conflicts between Parents and Children, *Woman and family*, 7(24), 85-104, <https://sanad.iau.ir/en/Journal/jwsf/Article/955108>, [In Persian].
- Khanabadi, M., Choobdari, A. (2021). The effectiveness of Adlerian parenting training (STEP) on decreasing of the conflicts in the relationship of mother/child in girl adolescents, *Quarterly Psychology of Exceptional Individuals*, 11(42), 111-132. magiran.com/p2388513, [In Persian].
- Khodabakhshi-Koolae, A., Barghei Khameneh, Sh., Mojarab, M., Khatiban, M. (2017). The impact of group training of maturity hygiene to mothers of parent-child conflicts and emotional control on female adolescents, *Journal of Education and Community Health*, 4(2), 35-43. magiran.com/p1787746, [In Persian].
- Kosim, M., Kustati, M., Nasution, I., Anidar, J., Amelia, R., & Febriani, S. R. (2024). A module on Islamic-based parenting education for youth family development: Educating Muslim teenagers for future success. *Jurnal Ilmiah Islam Futura*, 24(2), 261-282.
- Lenhard, W., & Lenhard, A. (2022). Computation of effect sizes. Retrieved from https://www.psychometrica.de/effect_size.html. DOI: 10.13140/RG.2.2.17823.92329
- Maleki Khoozani, S., Javadzade, F. (2018). Effectiveness of counseling based on religious teachings on reducing parent-adolescent conflicts among the tenth grader girls in Khomeyni Shahr, *Journal of Islamic Psychology*, 3(7), 99-118. magiran.com/p2355845, [In Persian].
- Mazhari, M., Zaharakar, K., Shakarami, M., Davarniya, R., Abdollah Zadeh, A. (2016). The Effect of Relationship Enhancement Program (REP) on Reducing Marital Conflicts of Dual- Career Couples, *Iran Journal of Nursing*, 29(102), 32-44. magiran.com/p1658791, [In Persian].
- Mir Hamzeh K., (2016). The Effectiveness of Training Proper Communication Techniques on Parents and Children on amount of Their Conflict at Female Students in Secondary Schools of Ilam City, *Knowledge & Research in Applied Psychology*, 17(63), 25-34. magiran.com/p1547508, [In Persian].
- Moḥaqqeq Ḥilli, J. Ibn Ḥasan. (1408 AH). Šarāye' al-Islām. Qom: Nešr-e Esmā'iliyān.
- Mohammadi, Sh., Naghi Kamal, SA., Kazemi, M., Porkarimi, J. (2017). Multicultural Education Management in Iranian schools': A Qualitative Meta-analysis, *Journal of School administration*, 4(2), 87. magiran.com/p1698213, [In Persian].

- Mokhtarnia, I., Mohammadi, A., Panaghi, L., Cheraghi, M. (2021). Major Conflicts of Adolescents With Parents During the COVID-19 Pandemic in Iran, *Journal of Family Research*, 17(67), 385-406. magiran.com/p2368555, [In Persian].
- Moradi, A., & Abedi, A. (2010). Meta-analysis of research on the level of family compatibility of martyr and veteran families. *Family Research*, 6(2). 193- 210, [In Persian].
- Moradi, O., Sanaeei, B. (2006). The Effectiveness of Problem-Solving Education on Parents-male Adolescent in Secondary Schools of Tehran, *Journal of Counseling Research*, 20, 23- 38., <https://sid.ir/paper/70101/en>, [In Persian].
- Nancy, A., & Paul, A. (2019). Hold Me Tight/Let Me Go enrichment program for families and teens. *Encyclopedia of Couple and Family Therapy*, 1389-1393.
- Nasiri, S., Sotoudeh Asl, N., Jahan, F., Firouzjaeian, AA. (2024). Analysis of high-risk behavior experience among youth with emphasis on parent-child conflict, *Journal of Sociology Studies*, 16(4), 7-21. magiran.com/p2706842, [In Persian].
- Sadatian, SM., Shokri , O., Pourshahriar, H. (2020). The Relationship between Parent-Adolescent Conflict and Academic Adjustment Among Adolescents: The Mediating Role of Conflict Resolution Strategies, *Developmental Psychology: Iranian Psychologists*, 16(64), 387-400. magiran.com/p2184342, [In Persian].
- Safuraieparizi, M. M. (2010). The role of observing the rights of family members in its efficiency, from an Islamic viewpoint. *Marifat Magazine*, 19(7), 69. <https://magiran.com/p801467>, [In Persian].
- Sajadi, H., Vameghi M., Setare Forozan A., Rafiey H., Mohgheghee Kamal Sh, Nosrat Abadi M., (2013). Prevalence, risk factors and interventions of depression during pregnancy in Iranian Studies (1997-2011): A systematic review, *Journal of North Khorasan University of Medical Sciences*, 5(2), 521-530. magiran.com/p1205848, [In Persian].
- Sanagouizadeh, M., E'temādi, O., Ahmādī, S. A., & Jazā'irī, R. (2014). Construction and validation of the adolescent-parent problem test. *Journal of Counseling Research*, 13(51), 43-64., <http://iran-counseling.ir/journal/article-1-101-en.html> [In Persian].
- Satoriyan, SA., Ahmadi, M., Rafie Honar, H., Tahmasian, K. (2023). Designing and validating the model of parenting during adolescence based on Islamic sources, *The Women and Families Cultural-Educational Journal*, 18(64), 11-36. magiran.com/p2627083, [In Persian].

- Seyedan, SA., Rahmani, A. (2019). The Effectiveness of Problem-Solving Education on Parents-Adolescent Conflict and Internet Addiction, *Medical Journal of Mashhad University of Medical Sciences*, 61(6), 238-246. magiran.com/p2097918, [In Persian].
- Sharma, S., & Fowler, J. C. (2018). Restoring hope for the future: Mentalization-based therapy in the treatment of a suicidal adolescent. *The Psychoanalytic Study of the Child*, 71(1), 55-75.
- Valizadeh, L., Zamanzadeh, V., Rassouli, M., & Farshi, M. R. (2018). Concerns of parents raising adolescent children: A qualitative study of Iranian families. *Journal of Caring Sciences*, 7(1), 27.
- Valizadeh, R., Younesi, S. J., Bahamein, G., & Sohrabnejad, A. (2015). Effectiveness of concepts of reality therapy on parent-child conflicts, father-son relationships, and self-esteem in male adolescents in Ilam province. *Journal of Basic Research in Medical Sciences*, 2(3), 42-48., magiran.com/p2124691, [In Persian].
- Zixian, Ye. (2023). The role of conflict between parents and children in adolescent depression. *Lecture Notes in Education Psychology and Public Media*, doi: 10.54254/2753-7048/8/20230204.